

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง พัฒนาการเฝ้าระวังปัญหาเสพติด
ในชุมชนรุ่งเรือง เขตราชบุรีบูรณะ

จัดทำโดย นางสาวเบญจวรรณ ทำน้ำต้น

ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
สังกัด ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม
สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๓
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘

๑. ชื่อเรื่อง พัฒนาการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในชุมชนรุ่งเรือง เขตราชบุรีบูรณะ

๒. หลักการและเหตุผล

ปัญหาเสพติดนับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของกรุงเทพมหานครอยู่ในขณะนี้ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก ผู้บริหารกรุงเทพมหานคร โดยการกำกับดูแลของ หม่อมราชวงศ์สุขุมพันธุ์ บริพัตร ภายใต้แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ๑๒ ปี ระยะที่ ๒ (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๕๙) ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนากรุงเทพมหานครให้เป็นมหานครแห่งคุณภาพชีวิตที่ดี และมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๔.๓.๒ สร้างเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว สังคมและสวัสดิการ สังคมสงเคราะห์ และแผนพัฒนากรุงเทพฯ ๒๐ ปี ประเด็นยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา เพื่อพัฒนากรุงเทพฯ ให้เป็นมหานครแห่งความปลอดภัย ซึ่งหมายถึงเมืองมหานครที่ปลอดภัย พิษ ปลอดภัยอาชญากรรมและ ยาเสพติด ปลอดภัยอุบัติเหตุ ปลอดภัยพิบัติ สิ่งก่อสร้างปลอดภัย ปลอดภัยโรคคนเมืองและอาหารปลอดภัย ประกอบกับ ๑๐ มาตรการเร่งด่วนและ ๖ นโยบายร่วมสร้างกรุงเทพฯ ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างมาก

เขตราชบุรีบูรณะมีชุมชนทั้งหมด จำนวน ๒๗ ชุมชน แต่ละชุมชนก็จะมีปัญหาแตกต่างกันไป จากข้อมูลการจับกุมผู้กระทำความผิดของสถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ มีคดีที่เกิดขึ้นในชุมชนทั้งหมด จำนวน ๕๓ ราย เป็นผู้ที่อยู่ในชุมชนรุ่งเรือง จำนวน ๑๐ ราย จึงถือได้ว่ามีผู้กระทำความผิดมากกว่าชุมชนอื่น ซึ่งขณะนี้ผู้กระทำความผิดทั้ง ๑๐ ราย ถูกส่งตัวไปบำบัด ณ กองพลทหารราบที่ ๙ ค่ายสุรสีห์ จังหวัดกาญจนบุรี นอกจากนั้นยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง ได้แก่ การก่ออาชญากรรม การฉกชิงวิ่งราวและการลักขโมย เป็นต้น และจากการประเมินสถานการณ์ปัญหาเสติดของสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๗ ปรากฏว่าชุมชนรุ่งเรืองเป็นพื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอยู่ในระดับรุนแรง

สภาพแวดล้อมโดยทั่วไปของชุมชนรุ่งเรืองเป็นชุมชนแออัด มีพื้นที่ จำนวน ๒๕ ไร่ มีประชากรทั้งสิ้น ๑,๘๕๔ คน เป็นชาย ๘๖๕ คน เป็นหญิง ๙๘๙ คน ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง มีแนวคลองแจรงร้อนขนานกับชุมชน พื้นที่เดิมเป็นสวนผลไม้ มีทางเข้า-ออกได้หลายทาง มีบ้านเช่าเป็นจำนวนมาก ประกอบกับพื้นที่ด้านทิศตะวันออกบางส่วนติดกับอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างรุนแรง

สำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ ได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่เขต ตามนโยบายของกรุงเทพมหานครอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยสถานการณ์บ้านเมืองที่กำลังเปลี่ยนแปลง ประกอบกับความสลับซับซ้อนของกระบวนการของผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด จึงทำให้ชุมชนรุ่งเรืองมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดอยู่ในระดับรุนแรง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๗ สำนักงานเขตฯ ได้คัดเลือกชุมชนรุ่งเรืองเป็นชุมชนเป้าหมายในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดตามโครงการร่วมใจระวังภัยยาเสพติด ของสำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้บูรณาการการทำงานในทุกภาคส่วนในพื้นที่เขต ได้แก่ สถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะ ศูนย์บริการสาธารณสุข ๓๙ สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วก็ตามแต่ปรากฏว่าไม่สามารถทำให้ปัญหามดลดลงไปได้อย่างถาวร

ปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนรุ่งเรือง

๑. การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้วิถีการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายของคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นเดียวกับสภาพความเป็นอยู่ ที่ผู้ประกอบการต้องใช้เวลาดีนรประกอบอาชีพหาเลี้ยงครอบครัวมากขึ้น ไม่มีเวลาดูแลบุตรหลาน รวมทั้ง คำนิยมอันดีงามแบบพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ทำกิจกรรมชุมชนร่วมกันและความเป็นผู้นำชุมชน ที่ร่วมกันแก้ไขปัญหาได้ลดเลือนหายไป

๒. ประเภทของยาเสพติดมีหลากหลายมากขึ้นและเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้มีผู้อยากลอง เนื่องจากปัจจุบันมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของ ของคนมากขึ้นทำให้เป็นช่องทางในการล่อลวงกลุ่มเสี่ยงเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้ง่าย

๓. การขาดความร่วมมือของคนในชุมชน ในการให้ข้อมูล ข่าวสาร แก่เจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับผู้ค้า/ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดในชุมชน ทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถเข้าไปดำเนินการให้ความช่วยเหลือ หรือจับกุมได้และส่งผลกระทบต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด

จากปัญหาการแพร่ระบาดของของยาเสพติดในชุมชนรุ่งเรือง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องลดการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เกิดขึ้น สาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ความอ่อนแอของ ครอบครัวและชุมชน จึงจำเป็นต้องมีการปลุกพลังประชาชนและทุกภาคส่วนให้ผนึกกำลังร่วมกันแก้ไขปัญหาจนนำไปสู่ชัยชนะอย่างยั่งยืน โดยให้ประชาชนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในปัญหา ยาเสพติด มีความสำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสังคม และประเทศชาติ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วม พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดและสามารถรักษาสภาพ ความเข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าปัญหาเสพติดในชุมชนรุ่งเรืองเป็นปัญหาที่สำคัญอยู่ในขณะนี้ ที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนเป็นสำคัญ และเพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน จึงเห็นควรได้มีการพัฒนาการเฝ้าระวัง ปัญหาเสพติดในชุมชนรุ่งเรือง

๓. วัตถุประสงค์ของการจัดทำรายงาน

๑ เพื่อพัฒนาให้ประชาชนในชุมชนรุ่งเรืองมีการพัฒนาการเฝ้าระวังปัญหาเสพติด อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒ เพื่อให้ปัญหาด้านยาเสพติดในชุมชนรุ่งเรืองลดลง

๔. เป้าหมาย

ภายในปี ๒๕๕๘ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนรุ่งเรืองลดลงร้อยละ ๘๐

๕. ความรู้ที่นำมาใช้ในการทำรายงานฯ

๑ การพัฒนาในที่นี้มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “การพัฒนาชุมชน” (community development)

สุวิทย์ ยี่งวรพันธุ์ (๒๕๐๙ , หน้า ๕๗) ได้ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชนไว้ดังนี้

๑. การปรับปรุงส่งเสริมให้ชุมชนใดชุมชนหนึ่งดีขึ้น หรือมีวิวัฒนาการดีขึ้น

๒. การส่งเสริมให้ชุมชนนั้น ๆ มีวิวัฒนาการดีขึ้น คือ เจริญทางด้านเศรษฐกิจ

สังคม และวัฒนธรรม

๓. การพัฒนาชุมชนนั้น จะต้องพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุและพัฒนาด้านจิตใจ

๓.๑ การพัฒนาด้านวัตถุ คือ การสร้างความเจริญให้แก่ชุมชนเพื่อส่งเสริมให้เกิดมีหรือเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ เราเห็นโดยแจ่มชัด เช่น การส่งเสริมด้วยการผลิตผล การส่งเสริมระบบขนส่ง การคมนาคม การชลประทาน ฯลฯ

๓.๒ การพัฒนาด้านจิตใจ คือ การสร้างความเจริญ โดยมุ่งจะให้การศึกษาอบรมประชาชน ซึ่งรวมทั้งการให้การศึกษาตามโรงเรียน มหาวิทยาลัยตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ และการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาอย่างดี

๔ การพัฒนาชุมชน คือ กระบวนการที่มุ่งส่งเสริมความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ทั้งนี้โดยประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและริเริ่มดำเนินการเอง

อาร์เธอร์ดันฮัม (Arthur Dunham ๑๙๕๕,P ๓) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาชุมชน คือ การรวมกำลัง ดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินการไปในแนวที่ตนต้องการ โดยอาศัยความร่วมมือกำลังของประชาชนในชุมชนนั้นในการช่วยเหลือตัวเอง และร่วมมือกันดำเนินงาน แต่มักจะได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการจากหน่วยราชการหรือ องค์กรอาสาสมัครอื่น ๆ

๒ ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของหน่วยงานภาครัฐ ที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย ที่ต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไป จึงจะส่งผลให้การบริหารจัดการสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ความหมายของการมีส่วนร่วม

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (๒๕๓๗, หน้า ๑๗๘) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการบริหารไว้ว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องและการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องจะส่งผลให้เกิดความผูกพันต่อหน่วยงานและภารกิจที่ตนเองมีส่วนร่วม

เนตินา โพธิ์ประสระ (๒๕๔๑) การมีส่วนร่วมหมายถึง การได้เข้าไปเกี่ยวข้องที่อาจเป็นการเข้าร่วมแบบทางตรง หรือทางอ้อมในการทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งก็ได้

Erwin (อ้างอิงใน ยุพาพร รุปราม ๕ ๒๕๔๕, หน้า ๖) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล แก้ไขปัญหาพร้อมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนติดตามการปฏิบัติงานขององค์การของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff.๑๙๘๑ :๖) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของชุมชนว่าสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน ๔ มิติ ได้แก่

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและควรทำอย่างไร
๒. การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ
๓. การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน
๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

โดยการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือและร่วมกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนารวมถึงได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนานั้นอย่างเสมอภาค

๓ ความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์สวอต (อังกฤษ: SWOT Analysis) หรือในชื่อไทยชื่ออื่น เช่น การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ หรือ การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อม เป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ สำหรับองค์กร หรือโครงการ ซึ่งช่วยผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ตลอดจนผลกระทบที่มีศักยภาพจากปัจจัยเหล่านี้ต่อการทำงานขององค์กร

S : Strengths (จุดแข็ง)

W : Weak (จุดอ่อน)

O : Opportunity (โอกาส)

T : Threat (อุปสรรค)

S มาจาก Strengths หมายถึง จุดเด่นหรือจุดแข็ง ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นข้อดีที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายใน

W มาจาก Weaknesses หมายถึง จุดด้อยหรือจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยภายใน เป็นปัญหาหรือข้อบกพร่องที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายในต่างๆ ซึ่งจะต้องหาวิธีในการแก้ปัญหา

O มาจาก Opportunities หมายถึง โอกาส ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นผลจากการที่สภาพแวดล้อมภายนอก โอกาสแตกต่างจากจุดแข็งตรงที่โอกาสนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายนอก แต่จุดแข็งนั้นเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมภายใน

T มาจาก Threats หมายถึง อุปสรรค ซึ่งเกิดจากปัจจัยภายนอก เป็นข้อจำกัดที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอก

๔ การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติด ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ให้มีความสำคัญกับการเฝ้าระวัง ดังนี้

๑. เพื่อค้นหาการเกิดหรือการเปลี่ยนแปลงของปัญหายาเสพติดอย่างทันที่
๒. เพื่อให้ทราบรูปแบบของการเกิดปัญหาของยาเสพติด รวมทั้งปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดหรือการเปลี่ยนแปลง นั้น ๆ
๓. เพื่อให้ทราบแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการเกิดปัญหายาเสพติด
๔. เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดการควบคุม ป้องกันปัญหายาเสพติด

๕ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้เสนอหลักการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนโดยให้ความสำคัญกับหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation) ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งมีหลักการและแนวความคิดสำคัญ ดังนี้

๑. หลักการที่จะให้ชุมชนมีบทบาทหลัก ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน โดยมุ่งเน้นกระบวนการแก้ไขปัญหาลงจากล่างขึ้นบน (bottom-up) มากกว่าจากบนสู่ล่าง (top-down)
๒. หลักการที่จะทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นกระบวนการพัฒนาที่เป็นทั้งวิธีการและเป้าหมาย กล่าวคือ การทำให้บทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแนวทาง/วิธีการแก้ไขปัญหายาเสพติด และในขณะเดียวกันเป็นการเสริมสร้างกระบวนการรวมกลุ่มของชุมชนในการต่อสู้กับปัญหายาเสพติด
๓. หลักการที่จะทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการ โดยความริเริ่มของชุมชนเป็นสำคัญ
๔. หลักการที่จะให้กระบวนการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการได้ในทุกมาตรการของการแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งประกอบด้วย การป้องกัน การปราบปราม และการบำบัดรักษา ตามสภาพปัญหาที่ปรากฏในชุมชน.
๕. หลักการที่จัดความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของภาครัฐกับชุมชน กล่าวคือ ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในด้านการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมของชุมชน รวมทั้งใช้อำนาจทางกฎหมาย เข้าดำเนินการต่อกลุ่มผู้ค้า ส่วนบทบาทของชุมชนควรเป็นบทบาทหลักในฐานะ “ เจ้าของปัญหา ”
๖. หลักการที่จะทำให้กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมผสมผสานในงานด้านอื่น ๆ ของชุมชน

หลักทั้ง ๖ ประการ เป็นหลักการสำคัญในมิติใหม่ของการส่งเสริมบทบาทของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมุ่งเน้นบทบาทให้ชุมชนเป็นเจ้าของปัญหาและรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมแก้ไขปัญหาด้วยความรับผิดชอบของตน โดยประชาชนในชุมชนทุกคนจะต้องมีความตระหนักร่วมกันและองค์กรชุมชนซึ่งประกอบด้วยแกนนำชุมชนจะต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับบริการเป็นผู้ปฏิบัติงานในฐานะเจ้าของปัญหาและหน่วยงานภาครัฐจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ดำเนินการเป็นผู้เลี้ยงหรือผู้สนับสนุน โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

หลักการเฝ้าระวังปัญหาเสพติด

๑. การตั้งจุดตรวจ คือ การดำเนินกิจกรรมในการรักษาความปลอดภัยในชุมชนโดยเลือกบริเวณที่เหมาะสมเพื่อตั้งเป็นจุดทำการ ซึ่งอาจเลือกบริเวณที่สามารถควบคุมการเข้า-ออกชุมชนได้ หรือบริเวณที่เป็นพื้นที่ล่อแหลมต่อปัญหา เช่น บริเวณที่มีกมมีการมั่วสุมของกลุ่มเสี่ยง การจัดตั้งอาจตั้งเป็นจุดถาวร คือ มีการสร้างป้อมสำหรับใช้ปฏิบัติงานซึ่งมีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่หรือเป็นเพียงการกำหนดจุดตรวจที่จะต้องให้ผู้ปฏิบัติเข้าปฏิบัติหน้าที่ตามเวลาที่กำหนด ถ้าเป็นจุดตรวจที่ควบคุมการเข้า-ออกชุมชนอาจทำการขอตรวจค้นในกรณีคนแปลกหน้า หรือมีพฤติกรรมเป็นที่น่าสงสัย เมื่อพบว่ามิใช่ผู้กระทำผิดต้องมีการเหนี่ยวนำไว้แล้วรีบประสานแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินการ

๒. การเดินเวรยาม เป็นการรักษาความปลอดภัย ซึ่งควรกำหนดแผนการเดินเวรยามได้แก่ กำลังคน การกำหนดเส้นทางเดินเวรยาม และช่วงเวลาในการปฏิบัติการ โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการเฝ้าระวังปัญหาใช้ในการวางแผน ในการจัดกำลังคนเพื่อปฏิบัติการแต่ละครั้งควรจัดในลักษณะเป็นทีม อย่างน้อยควร ๒ คน ขึ้นไป หากพบเหตุการณ์ เช่น การมั่วสุมของกลุ่มเสี่ยง บุคคลแปลกหน้าที่น่าสงสัยก็สามารถจะขอสนับสนุนกำลังในการเข้าไปจัดการได้ ซึ่งการปฏิบัติการขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชน

๓. การพัฒนาพื้นที่ สถานที่ล่อแหลมต่อปัญหา คือ การดำเนินการเชิงปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางกายภาพในชุมชนที่เอื้อต่อการเกิดปัญหาเสพติด เช่น บริเวณที่รกร้างว่างเปล่าที่มีการมั่วสุมกันของกลุ่มเสี่ยง บ้านร้างหรือบ้านที่เป็นแหล่งมั่วสุม ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นที่ลับตาคน จึงควรมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ให้เป็นพื้นที่ในเชิงบวก เช่น ทำเป็นลานกีฬา หรือลานอเนกประสงค์ เป็นต้น

๔. การยับยั้งโดยใช้หลักจิตวิทยา คือ การดำเนินการเพื่อสื่อสารเพื่อห้ามปราม ได้แก่ การติดป้ายเตือน ป้ายประกาศ การประกาศผ่านหอกระจายข่าวเกี่ยวกับกฎ ระเบียบข้อปฏิบัติเพื่อป้องกันปัญหา ข้อห้ามต่าง ๆ ของชุมชน และมาตรการการลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดไว้ในที่ต่าง ๆ ที่เห็นได้ชัดเจนและมีการสื่อสารที่รวดเร็วทันเหตุการณ์

๕. การทำสัญญาประชาคม เป็นการนำกฎระเบียบ ข้อห้ามต่าง ๆ ของชุมชนมาร่างขึ้นเสนอให้ชุมชนรับทราบและให้ชาวชุมชนลงมติเห็นชอบในการนำไปใช้จริงโดยให้มีการลงชื่อเป็นลายลักษณ์อักษรในการให้คำมั่นสัญญาว่า พร้อมจะปฏิบัติตามและยอมรับการลงโทษ

๖. ติดตั้งกล้อง CCTV เพื่อบันทึกภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

๗. การทำแผนที่ชุมชน แสดงทางเข้า-ออก ชุมชนเพื่อวางแผนในการปฏิบัติการเฝ้าระวังเป็นตรอก ซอย เพื่อง่ายต่อการควบคุมและจัดการแก้ไขปัญหา

๘. ติดตั้งป้ายณรงค์ ประชาสัมพันธ์เรื่องยาเสพติด พร้อมหมายเลขโทรศัพท์แจ้งเหตุในชุมชนที่มองเห็นได้ชัดเจน

๖. กรอบแนวทางการดำเนินการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดที่ได้เสนอมาเป็นกรอบแนวคิดในการดำเนินงาน คือในการพัฒนาต้องมีการรวมกำลัง ดำเนินการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีความเป็นปึกแผ่นและดำเนินการไปในแนวที่ทันต่อการโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเป็นสำคัญ และการเฝ้าระวังที่ดีต้องประกอบด้วยกิจกรรมในการตรวจสอบความเคลื่อนไหวของปัญหาสาเหตุในชุมชน เพื่อให้องค์กรชุมชนสามารถรู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือการขยายตัวของปัญหา มีความไวและตื่นตัวต่อการไหวตัวของปัญหาสาเหตุในชุมชน ทำให้รู้ว่ามีตัวสาเหตุชนิดใหม่ ๆ เข้ามาในชุมชนหรือมีการมีว่สมของกลุ่มเสี่ยงอย่างผิดปกติในชุมชนหรือไม่ มีคนแปลกหน้าที่มีพฤติกรรมน่าสงสัยเข้ามาในชุมชน และพื้นที่ใดในชุมชนเป็นพื้นที่ที่ล่อแหลมต่อปัญหา เป็นต้น ประกอบกับหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหของสำนักงานคณะกรรมการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และเพื่อให้การพัฒนาการเฝ้าระวังปัญหาสาเหตุในชุมชนรุ่งเรื่องเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถเป็นแบบอย่างให้ชุมชนอื่นได้ มีแนวทางการดำเนินการดังนี้

๑ ศึกษารายละเอียดแนวทางการพัฒนาการเฝ้าระวังปัญหาสาเหตุในชุมชนรุ่งเรื่อง โดยการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) analysis

S : Strengths (จุดแข็ง)

W : Weak (จุดอ่อน)

O : Opportunity (โอกาส)

T : Threat (อุปสรรค)

S และ W เป็นการวิเคราะห์ภายในองค์กร

O และ T เป็นการวิเคราะห์ภายนอกองค์กร

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน

Strengths (จุดแข็ง) ชุมชนรุ่งเรื่องมีจุดแข็ง ดังนี้

- มีคณะกรรมการชุมชนที่เข้มแข็ง

- ประชาชนมีความสามัคคีและกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมของชุมชน

- มีการรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน

กลุ่มอาสาสมัครเฝ้าระวังภัยและยาเสพติดในชุมชน และ ชมรม TO BE NUMBWE ONE เป็นต้น

- มีเครือข่ายในการให้ความช่วยเหลือหลายเครือข่าย เช่น สำนักงานเขต ศูนย์บริการ

สาธารณสุข ๓๙ สถานีตำรวจนครบาลราชบุรณะ และสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

กรุงเทพมหานคร

- มีสถานที่และวัสดุอุปกรณ์เพียงพอในการจัดกิจกรรม

Weak (จุดอ่อน) ชุมชนรุ่งเรื่องมีจุดอ่อน ดังนี้

- ชุมชนแออัด

- มีบ้านเช่าจำนวนมาก

- เดิมเป็นสวนผลไม้มีทางเข้า-ออกหลายทาง

- มีแหล่งมั่วสุมหลายแห่ง

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก

Opportunity (โอกาส)

- ได้รับคัดเลือกเป็นชุมชนนำร่องตามโครงการชุมชนร่วมใจระวังภัยยาเสพติดเขต

- มีการดำเนินกิจกรรมของกองทุนแม่ของแผ่นดิน

- ได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนจากสำนักงานเขต

จำนวน ๕,๐๐๐ บาทต่อเดือน ซึ่งสามารถนำมาใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนได้

Threat (อุปสรรค)

- ปัจจุบันปัญหาเสพติดมีการแพร่ระบาดมากขึ้นอย่างรวดเร็ว

- การดำเนินการจับกุมดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่มีขั้นตอนและข้อจำกัดหลายอย่าง

- ชุมชนรุ่งเรืองมีพื้นที่บางส่วนติดต่อกับอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็น

แหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติด

- ประชาชนไม่มั่นใจในความปลอดภัยจากการแจ้งเบาะแส

จากการวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์พบว่าชุมชนรุ่งเรืองมีจุดแข็งและโอกาสที่ดี

หลายด้านสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการเฝ้าระวังยาเสพติดได้อย่างยั่งยืน ส่วนจุดอ่อนและ

อุปสรรคต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการเฝ้าระวัง และแจ้งเบาะแส โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจกับประชาชน เช่น การอบรม การประชาสัมพันธ์ การจัดเวทีประชาคม การเดินเวรยาม เป็นต้น

๒. จัดประชุมคณะกรรมการชุมชน ผู้แทนจากกลุ่มเครือข่ายในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงแนวทางการจัดทำโครงการ

๓. จัดทำโครงการเสนอผู้บังคับบัญชาเพื่อขอความเห็นชอบและอนุมัติโครงการ

๔. ดำเนินการตามแผน

๔.๑ จัดตั้งคณะทำงานเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในชุมชน ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ตำรวจ เจ้าหน้าที่ศูนย์บริการสาธารณสุข เจ้าหน้าที่จากสำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร ประธานชุมชน ผู้อำนวยการโรงเรียน และเจ้าหน้าที่เขต รวม ๑๕ คน

๔.๒ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในชุมชนทราบ โดยการทำเป็นหนังสือ ออกเสียงตามสายหรือแจกแผ่นพับใบปลิว เป็นต้น

๔.๓ เตรียมวัสดุอุปกรณ์ สถานที่ และประสานวิทยากร เพื่ออภิปรายหรือบรรยายตามหลักสูตรที่กำหนด ดังนี้

- การอบรมให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดให้กับประชาชนในชุมชน จำนวน ๒๐๐ คน โดยประสานวิทยากรจากสำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร

- ด้านการแจ้งเบาะแสที่ถูกต้อง ประธานเจ้าหน้าที่จากสถานีตำรวจนครบาล ราชบุรีบูรณะ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบวิธีการแจ้งเบาะแสที่ถูกต้องเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเอง

- การจัดเวทีประชาคม เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จาก สำนักงานเขต สถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะ ศูนย์บริการสาธารณสุข ๓๙ สำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร รับทราบปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน

- ด้านการจัดกิจกรรมของเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้เรื่องยาเสพติดและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ โดยการจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมด้วย

- ด้านการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในชุมชน ประธานวิทยากรจากสำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร เจ้าหน้าที่จากสถานีตำรวจนครบาลราชบุรีบูรณะและศูนย์บริการสาธารณสุข ๓๙ มาให้ความรู้ในหัวข้อเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

๑. การตั้งจุดตรวจ
๒. การเดินเวรยาม
๓. การพัฒนาพื้นที่ สถานที่ล่อแหลมต่อปัญหา
๔. การยับยั้งโดยใช้หลักจิตวิทยา
๕. การทำสัญญาประชาคม
๖. ติดตั้งกล้อง CCTV
๗. การทำแผนที่ชุมชน
๘. ติดตั้งป้ายรณรงค์

๔.๔ ดำเนินการตามแผน

๔.๕ คณะทำงานเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในชุมชนออกตรวจตรา ให้คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

๕. ติดตามและประเมินผล

๖. รายงานผลการดำเนินงานให้ผู้บริหารและสำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด กรุงเทพมหานครทราบ

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในชุมชน มีดังนี้

๑. คณะกรรมการชุมชน
๒. คณะกรรมการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในชุมชน
๓. อาสาสมัครเฝ้าระวังภัยและยาเสพติดในชุมชน
๔. ผู้แทนเครือข่ายกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน
๕. ผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเขต สถานีตำรวจนครบาล ศูนย์บริการสาธารณสุขในพื้นที่เขต และสำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกรุงเทพมหานคร

การดำเนินการ	ปี พ.ศ.๒๕๕๘			
	มี.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
๑. ศึกษารายละเอียดแนวทางการพัฒนาการเฝ้าระวัง ปัญหาเสพติดในชุมชนรุ่งเรือง	↔			
๒. จัดประชุมคณะกรรมการชุมชน ผู้แทนจากกลุ่ม เครือข่ายในชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อชี้แจงแนวทางการจัดทำโครงการ	↔			
๓. การจัดทำโครงการ - จัดทำโครงการ - ขอความเห็นชอบ - ขออนุมัติโครงการ	↔ ↔ ↔			
๔. ดำเนินการตามแผน - จัดตั้งคณะทำงาน - ประชาสัมพันธ์ - เตรียมสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และวิทยากร - ดำเนินการตามแผน - คณะทำงานติดตามผลการปฏิบัติงาน		↔ ↔ ↔		↔ ↔
๕. การติดตามและประเมินผล - แบบประเมินความพึงพอใจ - การสังเกตพฤติกรรมผู้เข้าร่วมกิจกรรม				↔ ↔
๖. การรายงานผลการดำเนินการ - รายงานผู้บริหาร - รายงานสำนักงานป้องกันและแก้ไขปัญหายา เสพติดกรุงเทพมหานคร				↔ ↔

๗. ระยะเวลาการดำเนินการ

ตั้งแต่วันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๕๘ ถึงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘

๘. แนวทางการติดตามและประเมินผล

ตัวชี้วัดความสำเร็จ ระดับผลผลิต (Output)

๑. ประชาชนในชุมชนรู้เรื่องมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดมากขึ้น
จำนวน ๒๐๐ คน

วิธีการ ทอดแบบสอบถามก่อนการอบรมและหลังการอบรมนำมาเปรียบเทียบกัน

เครื่องมือ แบบสอบถามก่อนการอบรมและหลังการอบรม

ตัวชี้วัดความสำเร็จ ระดับผลลัพธ์ (Outcome)

๑. ปัญหาเสพติดลดลงร้อยละ ๘๐ ของปีที่ผ่านมา

วิธีการ การจับกุมของสถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา

เครื่องมือ สถิติการจับกุมของสถานีตำรวจนครบาลราษฎร์บูรณะเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา

๒. ประชาชนเกิดความพึงพอใจต่อการแก้ไขปัญหาร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป

วิธีการ

- การทอดแบบสอบถามความพึงพอใจ

- การสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชน โดยการพบปะพูดคุย รับฟังความคิดเห็นและ

ข้อเสนอแนะต่าง ๆ

- การสังเกตจากพฤติกรรมและจำนวนของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรม

เครื่องมือ

- แบบสอบถามความพึงพอใจ

- แบบสัมภาษณ์ประชาชนในชุมชนโดยการพบปะพูดคุย รับฟังความคิดเห็นและ

ข้อเสนอแนะต่าง ๆ

- บันทึกการสังเกตจากพฤติกรรมและจำนวนของประชาชนในการเข้าร่วมกิจกรรม

๙. ข้อเสนอแนะ

๙.๑ การแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน ควรทำโดยชุมชน เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดสามารถอยู่ในชุมชนได้ แม้ว่าปัญหายาเสพติดจะเกี่ยวข้องกับกฎหมาย แต่การเข้ามาตราทางกฎหมายอย่างเข้มงวดคงจะแก้ไขได้ผลเพียงระยะหนึ่งเท่านั้น การแก้ไขในระดับลึกและยั่งยืนคงต้องใช้ความมุ่งมั่นของผู้นำ การยอมรับและให้โอกาสของคนในชุมชน โดยมีภาคราชการที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน

๙.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน การปราบปราม และการบำบัดรักษา ควรมีแนวทางในการดำเนินการอย่างจริงจัง และบูรณาการการทำงานร่วมกัน

๙.๓ ควรมีมาตรการและข้อกฎหมายที่เข้มงวด เด็ดขาด เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามความผิดอย่างจริงจัง

๙.๔ ควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง

๙.๕ อาสาสมัครเฝ้าระวังภัยและยาเสพติดในชุมชน ควรได้รับสิทธิพิเศษในเรื่องของการบริการของรัฐในด้านต่าง ๆ เช่น การรักษาพยาบาลหรือค่าโดยสารทางรถและทางเรือ เป็นต้น